

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2012.9.14.
COM(2012) 497 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**Az EU által a kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködés
megerősítése és összpontosítása: Stratégiai megközelítés**

(EGT-vonatkozású szöveg)

{SWD(2012) 258 final}

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

Az EU által a kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködés megerősítése és összpontosítása: Stratégiai megközelítés

(EGT-vonatkozású szöveg)

1. VÁLTOZÓBAN A VILÁG

Az Európai Unió világvezető a kutatás és az innováció területén: a világon kutatásra fordított források 24%-át az EU költi e célra, a nagy idézettségű publikációk 32%-át és a szabadalmi bejelentések 32%-át adja, holott népessége a Föld népességének mindössze 7%-át teszi ki.¹

Az elmúlt évtized során azonban gyorsan változtak a nemzetközi erőviszonyok a kutatásban. A kutatás és az innováció területén világszinten egészen a legutóbbi időkig az EU, az USA és Japán játszott meghatározó szerepet. Mivel a feltörekvő gazdaságok egyre inkább megerősítik kutatási és innovációs rendszereiket, olyan sokpólusú rendszer van kibontakozóban, amelyben mind nagyobb befolyásra tesznek szert további országok is, például Brazília, Dél-Korea, India és Kína. A világszerte kutatásra fordított forrásokból a „BRICS” országcsoporthoz részesedése megkétszereződött a 2000 és 2009 közötti időszakban. Az Uniónak egyértelmű érdeke fűződik ahhoz is, hogy a vele szomszédos országok fejlesszék a kutatási és innovációs kapacitásaikat.

A kutatás és az innováció területét egyre komplexebb nemzetközi összefüggésrendszer jellemezi, amit a gyorsan fejlődő információs és kommunikációs technológiák is elősegítenek. Egyre nő a nemzetközi társszerzős tudományos publikációk száma és a kutatók mobilitása. A kutatószervezetek külföldi irodákat nyitnak, a vállalkozások pedig hazájukon kívül, például a feltörekvő gazdaságokban ruháznak be.

A világszintű kihívások fontos ösztönzői a kutatásnak és az innovációnak. Földünk forrásai végesek, és fenntartható módon kell kezelni őket, az éghajlatváltozás és a fertőző betegségek nem ismernek államhatárokat, az élelmezésbiztonságról pedig világszerte gondoskodni kell. Az Uniónak meg kell erősítenie a nemzetközi partnereivel folytatott párbeszédet ahhoz, hogy elérhesse az említett kihívások kezeléséhez szükséges kritikus tömeget.

Minél több kutatást és innovációt végeznek harmadik országokban,² az Uniónak annál nagyobb szüksége van arra, hogy ehhez a tudáshoz hozzáférjen. Ahhoz, hogy az EU világszinten továbbra is kiemelt szereplő maradjon, a kutatás és az innováció számára vonzó helyszínnek kell lennie, sikerrel helyt kell állnia a tehetséges szakemberekért folyó világszintű versenyben, ugyanakkor azonban ki kell állnia gazdasági érdekei, például a szellemi tulajdon védelmében is.

¹ Mindezzel kapcsolatban bővebb információkkal az e közleményt kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum szolgál.

² Ha másként nem jelezzük, e közleményben „harmadik ország” alatt olyan országot értünk, amely sem az Uniónak nem tagállama, sem nem a kutatási keretprogramokhoz társult állam.

Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) és az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) hatálybalépésével megváltozott az EU nemzetközi fellépésének intézményi kerete. Immár az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője, aki egyben a Bizottság alelnöke is, gondoskodik az EU külkapcsolatainak következetességéről. A külügyi és biztonságpolitikai főképviselőt munkájában az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) segíti. A kutatás párhuzamos hatáskörbe tartozik, ezért ezen a területen az Uniónak és a tagállamoknak tevékenységeiket koordinálniuk kell annak érdekében, hogy a tagállami és az uniós intézkedések egymással összhangban legyenek.

A változó környezetnek, az innovatív Unióval kapcsolatban tett vállalásoknak,³ az európai kutatási térségre vonatkozó keretnek⁴ és a hetedik kutatási és technológiafejlesztési keretprogram időközi értékelésében megfogalmazott ajánlásoknak⁵ megfelelően a Bizottság az alábbiakban egy, a kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködés megerősítését és összpontosítását célzó stratégiai megközelítésre tesz javaslatot különösen abból a célból, hogy ezáltal hozzájáruljon a „Horizont 2020” keretprogram⁶ végrehajtásának előkészítéséhez.

2. HELYZETKÉP

Európában hosszú múltra tekint vissza az országhatárokon átívelő kutatási együttműködés támogatása. Az 1954-ben alapított Európai Nukleáris Kutatási Szervezet (CERN) a világ vezető tudósait magához vonzó kiválósági kutatóközpontként például a világ legnagyobb részecskefizikai laboratóriumát működteti.

A Szerződések 1986 óta említik kifejezetten az EU kutatáspolitikájának központi elemeként a harmadik országokkal folytatott együttműködést. A nemzetközi kutatási együttműködési tevékenységek fejlesztésére az Európai Unió működéséről szóló szerződésnek és az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződésnek megfelelően került sor. A keretprogramok fokozatosan megnyíltak a harmadik országokból származó résztvevők előtt is, míg a hetedik keretprogramnak (a hetedik Euratom-keretprogramot is ideértve) immár szerves része a nemzetközi együttműködés támogatása. Az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (ETI) is nyitott a harmadik országokkal folytatott együttműködés előtt. Mindennek köszönhetően a hetedik keretprogram résztvevőinek 6%-a harmadik országokból származik.

Előrelépés történt a nemzetközi együttműködési tevékenységek léptékének és hatókörének optimalizálásában is. Példák:

- az *európai és fejlődő országok klinikai kísérletek területén létrejött partnersége* (ECDTP) 14 tagállam, valamint Svájc, Norvégia és egyes, a Szaharától délre fekvő afrikai országok partnersége, amely az AIDS, a malária és a tuberkulózis ellen folytat küzdelmet,
- az Euratom, Dél-Korea, India, Japán, Kína, Oroszország és az USA egyesítették erőiket az *ITER projekt* kapcsán (amelyet az Euratom és Japán között a tágabb megközelítés keretében létrejött megállapodás egészít ki), hogy bebizonyítsák: a magfűzió a jövő lehetséges, életképes energiaforrása,

³ COM(2010) 546.

⁴ COM(2012) 392.

⁵ http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=fp7

⁶ COM(2011) 809.

- a *Marie Curie-cselekvések* hangsúlyos nemzetközi vetülettel rendelkeznek, résztvevői 80 különböző országból származnak,
- a Bizottság *Közös Kutatóközpontja* számos területen folytat együttműködést nemzetközi partnerekkel,
- a kutatási és oktatási hálózatokat világszerte összekapcsoló *GEANT* hálózatot jórészt az Unió finanszírozza (részben fejlesztési együttműködési eszközein keresztül),
- az EU 13 országgal közösen támogatja az *„Emberi Határok” Tudományos Programot* (Human Frontier Science Programme) az alapkutatásban folytatott nemzetközi együttműködés finanszírozása céljából.

Üdvözlendők ezek az eredmények, azonban számos esetben nem sikerült még elérni a kritikus tömeget, és a különböző fellépések mögötti stratégia sem mindig teljesen világos. Erre a megállapításra jutott a hetedik keretprogram időközi értékelése, amely *„a nemzetközi együttműködés intenzívebbé tételére”* hív fel, amelynek arra kell összpontosítania, hogy *„az Európán kívüli partnerekkel az egyenlőség elvén alapuljon és kiemelt közös érdeket képviselő programokban és tevékenységekben jöjjön létre”* az együttműködés. A jelentés emellett *„következetesebb stratégiaformálást”* szorgalmazott a kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködésre vonatkozó uniós szakpolitikában.

3. A NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS CÉLJAI

A kutatás és az innováció területén végzett nemzetközi együttműködés az „Európa 2020” keretprogramban⁷ is tükröződő átfogóbb uniós szakpolitikák megvalósulásához is hozzájárul, az alábbi célok elérésének elősegítésével:

- a) **az Európai Unió kutatási és innovációs kiválóságának és vonzerejének, valamint gazdasága és ipara versenyképességének fokozása** – mindenki számára előnyös helyzetek teremtésével és a kölcsönös érdekekre alapozott együttműködéssel, a tudás külső forrásaihoz való hozzáféréssel, a tehetségek és a források Unióba vonzásával, az új és a kialakulófélben lévő piacokra való belépés megkönnyítésével, valamint a kutatás végzésére és az eredmények hasznosítására vonatkozó közös módszerek meghatározásával;
- b) **a világszintű társadalmi kihívások kezelése** – hatékony megoldások gyorsabb kifejlesztésével és alkalmazásával és a kutatási infrastruktúrák optimálisabb kihasználásával; valamint
- c) **az EU külpolitikájának támogatása** – a bővítés-, a szomszédság-, a kereskedelem-, a humanitárius segítségnyújtási és a fejlesztéspolitikával, valamint a közös kül- és biztonságpolitikával (KKBP) való szoros koordináció mellett úgy, hogy a kutatás és az innováció szervesen beépüljön az EU külkapcsolatainak átfogó rendszerébe.

A **„tudományos diplomácia”** a kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködést „puha” hatalmi eszközként fogja alkalmazni a kiemelt jelentőségű országokkal és régiókkal ápolt kapcsolatok javítására. A jó nemzetközi kapcsolatok pedig elősegíthetik a hatékony kutatási és innovációs együttműködést.

⁷ COM (2010) 2020.

Ez a közlemény az EU által a kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködési tevékenység megerősítésére és összpontosítására tesz javaslatot egyfelől a **nyitottság**, másfelől **célzott nemzetközi együttműködési tevékenységek** segítségével, a közös érdekeken és kölcsönös előnyökön alapuló, az optimális lépték és hatókör, a partnerség és a szinergiák lehetőségeinek kihasználását elősegítő együttműködés jegyében.

4. A NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉS MEGERŐSÍTÉSE ÉS ÖSSZPONTOSÍTÁSA

4.1. Nyitottság a nemzetközi együttműködésben

Az EU továbbra is számos országgal és régióval tartja a kapcsolatot szerte a világon. Ennek köszönhetően az EU kutatói és innovátorai világszerte az érdekeltek igényeinek megfelelő módon tudják tartani a kapcsolatot kollégáikkal:

- a Horizont 2020 keretprogram teljes mértékben nyitott lesz a világ minden táján tevékenykedő szakemberek részvétele előtt,⁸
- az Európai Kutatási Tanács és a Marie Skłodowska-Curie-cselekvések teljes mértékig a kutatók igényeinek megfelelő módon működnek majd, és nyitva fognak állni a harmadik országok kutatói előtt,
- a kutatási infrastruktúrákkal kapcsolatos tevékenység különös figyelmet fordít majd a nemzetközi együttműködésre. Az elektronikus infrastruktúrával foglalkozó komponens természeténél fogva rendelkezik nemzetközi vetülettel: digitális eszközökkel segíti elő az együttműködést,
- a harmadik országokból származó résztvevőknek azonban nem mindegyike lesz majd automatikusan jogosult finanszírozásra.⁹ Az automatikus finanszírozásra jogosult országok listája szűkülni fog azáltal, hogy a jelenleg a kiválasztás alapjául kizárólagosan szolgáló egy főre jutó bruttó nemzeti jövedelem (GNI) mellett a teljes GDP is jogosultsági kritérium lesz, és az adott maximális értéket meghaladó országok lekerülnek a listáról. Erre azért van szükség, mert egyes országok elérték már az ahhoz szükséges kritikus tömeget, hogy az Unióval viszonyosságon alapuló együttműködést folytathassanak. Kivételes esetekben azonban az ezen országokból származó résztvevők – az iparosodott országokhoz hasonlóan – továbbra is juthatnak finanszírozáshoz,
- az automatikus finanszírozás szigorúbb szabályait ellensúlyozza majd, hogy fokozott erőfeszítések fogják elősegíteni a résztvevők hozzáférését saját országuk forrásaihoz,
- az EU továbbra is szorgalmazza a harmadik országok programjaihoz viszonyossági alapon való hozzáférést. A „Horizont 2020” keretprogramra vonatkozó javaslatok lehetővé teszik a pályázati felhívások földrajzi leszűkítését például akkor, amikor annak feltételei, hogy egy tagállam jogalanyai részt vehessenek egy harmadik ország programjaiban, ellentétesek az Unió érdekeivel, vagy amikor nem lehet kielégítő biztonsági garanciákat nyújtani,¹⁰

⁸ COM(2011) 810, 6. cikk (1) bekezdés.

⁹ COM(2011) 810, 9. cikk.

¹⁰ COM(2011) 810, 6. cikk (2) és (3) bekezdés, 8. cikk (5) bekezdés.

- a COST és az EUREKA kezdeményezéseknek nyújtott támogatás a harmadik országbeli társaikkal való együttműködésre serkenti majd az európai kutatói hálózatokat.

4.2. Célzott nemzetközi együttműködési tevékenységek

Az Uniónak a nemzetközi kutatási és innovációs tevékenységek hatásának maximalizálásához és az erőfeszítések sok pénzt felemésztő szétforgácsolódásának megelőzéséhez a „Horizont 2020” keretprogram nyitottságát az optimális lépték és hatókör elérése érdekében célzott tevékenységekkel kell kiegészítenie.

4.2.1. A nemzetközi együttműködés területeinek kijelölése

A „Horizont 2020” keretprogram az EU által biztosított kutatás- és innovációfinanszírozást meghatározott számú társadalmi kihívásra, valamint az alap- és az ipari technológiákra összpontosítja.

A „Horizont 2020” keretprogram (amelynek része az Euratom programja is) végrehajtását szolgáló munkaprogramok kidolgozása során kiemelt helyet kap a nemzetközi együttműködés. A harmadik országokkal folytatott együttműködés területeinek kijelölésére módszeres és következetes módon kerül sor, és alapjául az Unió és a külvilág egymáshoz viszonyított helyzetének elemzése szolgál a következő kritériumrendszer alapján:

- kutatási és innovációs kapacitás, beleértve a beruházásokat, az outputokat (publikációk, szabadalmak, idézettség, licenciák), a humánerőforrásokat és az infrastruktúrát is,
- a meglévő, az új és a kialakulóban lévő piacokra való belépés lehetőségei és a kapcsolódó kockázatok, valamint az Unió versenyképességére gyakorolt hatásuk,
- hozzájárulás az EU nemzetközi vállalásai: a millenniumi fejlesztési célok, a 2015 utáni időszakra vonatkozó fejlesztési keret céljai, a „Rio+20” konferencia keretében tett vállalások, a G20-ak célkitűzései és az ágazati szakpolitikák nemzetközi célkitűzései teljesítéséhez, valamint
- a nemzetközi partnereknél és – az indokolt körben – a tagállamokban meglévő, az együttműködést szolgáló jogi és igazgatási keretek, beleértve a korábbi együttműködések tanulságait is.

Míg az első kritérium elbírálásához kellő mennyiségű objektív információ áll rendelkezésre, a többi kritérium megítélése kvalitatív értékelést és elemzést igényel. A stratégiai megközelítésnek alapvető részét képezi a módszeres információgyűjtés, amely különösen a Bizottság által kialakítandó új Kutatási és Innovációs Megfigyelőközpontra támaszkodva történik majd. Keretében sor kerül az érdekeltekkel – köztük az ipar képviselőivel – folytatott mélyreható konzultációkra is.

Az innovációs terület megerősítésével megfelelő keretek és egyenlő versenyfeltételek kialakítására kerül sor, amely több különböző tevékenységet foglal majd magában, köztük információgyűjtést, a szakpolitikai ismeretek elsajátítását, tapasztalatcserét, a bevált megoldások feltérképezését, tájékoztatást és tanácsadást, a kutatás és az innováció szereplői közötti hálózatos együttműködést, a meglévő technológiák új piacokon való elterjesztését és az új piacok igényeihez való hozzáigazítását, valamint – korlátozott számú esetben – demonstrációs és kísérleti projekteket. Nagyobb hangsúlyt kapnak a piacközeli és az

innovációval összefüggő egyéb tevékenységek. Ehhez megfelelő egyensúlyt kell találni a harmadik országokkal a tudományos haladás és a világszintű kihívások kezelése céljából végzett együttműködés, illetve az uniós vállalkozások érdekeinek védelme között. Az uniós know-how ellenőrizetlen kiáramlásának megelőzése érdekében gondoskodni kell a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok igazságos és méltányos módon történő kezeléséről.

Általánosabb összefüggésben elmondható, hogy az innovációval kapcsolatos megfelelő keretfeltételek rendkívül fontosak ahhoz, hogy az EU nemzetközi szinten hatékonyan léphessen fel a kutatás és az innováció területén. A kereskedelem bizonyos akadályainak felszámolása például továbbra is központi eleme lesz az Unió harmadik országokkal fenntartott kapcsolatainak.¹¹

4.2.2. *Többéves úti tervek kidolgozása a legjelentősebb partnerországokkal és -régiókkal való együttműködéshez*

A célzott nemzetközi együttműködési tevékenységek területeinek a fenti kritériumok alapján való kijelölése lesz a stratégiai megközelítés kiindulópontja. További összpontosítást tesz lehetővé a partnerországok és -régiók közötti rugalmas különbségtétel (különösen a finanszírozási lehetőségek megfontolásakor), miközben azt is figyelembe kell venni, hogy egyazon ország több csoportba is tartozhat attól függően, hogy milyen kutatási és innovációs erősségekkel rendelkezik. A „Horizont 2020” keretprogramra vonatkozó jogalkotási javaslatok az alábbi országcsoportok között tesznek különbséget:

- **az EFTA-tagországok, a csatlakozásra váró országok és az európai szomszédságpolitika célországai**, amelyek esetében a hangsúly az európai kutatási térségbe való integrálódáson – vagy a hozzá való igazodáson – van például a „Horizont 2020” keretprogramhoz való társulás útján. A szomszédságpolitika esetében ez hozzájárul majd egy „közös tudásbázis és innovációs térség” kialakításához, ami kiterjed az érintett országok kutatási és innovációs kompetenciáinak fejlesztésére is. Az együttműködés, amint azt a közelmúltban a megújított euromediterrán kutatási és innovációs partnerségről rendezett konferencia is kiemelte, a bővítés- és a szomszédságpolitika eszközeivel szorosan összehangoltan történik majd. A konferenciával összefüggésben folyamatban van egy, a konferencia eredményeiből kiinduló konkrét cselekvés előkészítése,
- **az iparilag fejlett országok és a feltörekvő gazdaságok**, amelyek esetében a fő cél az EU versenyképességének fokozása, közös innovatív megoldások kidolgozása a világszintű kihívásokra, valamint a tudás új forrásaihoz hozzáférve az alaptermotechnológiák fejlesztése. Mindez új üzleti lehetőségeket ígér és új piacokat nyit meg az Unió magánszektora számára. Az innovációs vetület is megerősödik például a transzatlanti innovációs partnerség és az EU–India kutatási és innovációs partnerség révén,
- **a fejlődő országok**, amelyek esetében a hangsúly az EU külpolitikai törekvéseinek és eszközeinek kiegészítésén van. Erre olyan partnerségek (különösen kétoldalú régiószintű partnerségek) kialakításával kerül sor, amelyek hozzájárulnak az érintett régiók fenntartható fejlődéséhez és egyebek mellett a környezetkímélő gazdasággal, az éghajlatváltozás elleni küzdelemmel, a mezőgazdaság fejlesztésével, az élelmezésbiztonsággal és az egészségüggyel összefüggő kihívások kezeléséhez. A törekvések között említendő a millenniumi fejlesztési célok (és a későbbi hasonló kezdeményezések keretében kitűzendő célok) teljesítésének segítése, a keresletalapú kutatás és innováció megerősítése a fejlődés érdekében, valamint a „Rio+20”

¹¹ COM (2012) 70.

konferencia eredményeinek átültetése a gyakorlatba (például az éghajlatváltozással kapcsolatos technológiák átadásával).

A lehetőségek módszeres feltárása és az országcsoportok közötti különbségtétel elősegíti majd a **legjelentősebb partnerországokkal és - régiókkal való együttműködés többéves útiterveinek** kidolgozását.

5. A CÉLOK ELÉRÉSÉHEZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK

5.1. Politikai párbeszéd

Az EU 20 országgal rendelkezik tudományos és műszaki együttműködési megállapodással az Európai Unió működéséről szóló szerződés és 15-tel az Euratom-Szerződés alapján. A tudomány és a technológia gyakran foglal el fontos helyet a szélesebb körű politikai párbeszédben is, például a partnerségi és együttműködési megállapodások és más nemzetközi keretmegállapodások esetében.

A tudományos és műszaki együttműködési megállapodások fontos eszközei lesznek a többéves útitervek kidolgozásának és végrehajtásának. Hosszú távú stratégiai partnerségek is alakulhatnak ki belőlük, és kijelölhetik az együttműködés legfőbb prioritásait. A megállapodásoknak emellett elő kell segíteniük a szellemi tulajdon igazságos és méltányos kezelését és a tudásátadást. Hasonló felfogás érvényesül majd regionális szinten, például a földközi-tengeri országokkal működtetett partnerségekben, illetve a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetségével, valamint az afrikai, a latin-amerikai és karibi térség államaival kapcsolatban is.

5.2. Információgyűjtés

A stratégiai megközelítés megvalósításához objektív információkra van szükség. Fokozott figyelmet kell ezért szentelni a kvantitatív és a kvalitatív információk gyűjtésének, például a következők vonatkozásában:¹²

- az Unión keresztül finanszírozott nemzetközi együttműködési tevékenységek és azok hatásai,
- a tagállamok és a társult országok nemzetközi együttműködési politikái és programjai, valamint kutatási és innovációs rendszereik erősségei és gyengeségei – amely kapcsán a tagállamok és a társult országok bátorítást kapnak arra, hogy a nemzeti szinten végzett feltérképezések eredményeit a Nemzetközi Tudományos és Technológiai Együttműködés Stratégiai Fórumán (SFIC) keresztül megosszák egymással,
- harmadik országok kutatási és innovációs szakpolitikái és programjai, a nemzetközi összetevőiket is beleértve, valamint rendszereik erősségei és gyengeségei,
- előretekintő tevékenységek az új kihívások, a jövőbeli piacok és a tendenciák felismerésére.

Az információgyűjtés az EU küldöttségei és kutatási tanácsosai, az Európai Külügyi Szolgálat és az új Kutatási és Innovációs Megfigyelőközpont segítségével történik majd.

¹² Mindezzel kapcsolatban bővebb információkkal az e közleményt kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentum szolgál.

5.3. Finanszírozási eszközök

Az EU nemzetközi kutatási és innovációs együttműködési tevékenysége megvalósításának a „Horizont 2020” keretprogram a legfőbb eszköze, amelyet szükség szerint tagállami finanszírozás fog kiegészíteni.

A többéves útitervek végrehajtása a következő eszközöket felhasználó célzott tevékenységekkel történik majd:

- olyan kutatási és innovációs programok, amelyek esetében a harmadik országok jogalanyainak részvétele követelmény és/vagy elbírálási szempont,
- az együttműködés puhább formái, például a projektek, a klaszterek és/vagy a programvezetők közötti hálózatos együttműködés,
- közös kezdeményezések az EU és a nemzetközi partnerek részvételével:
 - összehangolt pályázati felhívások: a közzétételre és a pályázatok elbírálására az Unióban és a harmadik országban egymással párhuzamosan kerül sor,
 - közös pályázati felhívások: a közzétételt, a pályázatok elbírálását, a kiválasztást és a finanszírozást az Unió és a harmadik ország közösen végzi,
 - az EU hozzájárulásai harmadik országok vagy nemzetközi szervezetek finanszírozási programjaihoz az uniós jogalanyok e programokban való részvételének fedezésére, valamint
 - olyan speciális kezdeményezések, amelyek az Unió, a tagállamok, a társult országok és/vagy harmadik országok közös finanszírozását igénylik az optimális lépték és hatókör eléréséhez, és amelyek végrehajtása az ERA-NET rendszeren, 185. cikk szerinti kezdeményezések útján vagy más eszközök segítségével történik.

A „Horizont 2020” keretprogramra vonatkozó jogalkotási javaslatok a több területet érintő tevékenységek, így például a nemzetközi együttműködés következetes fejlesztését és bemutatását célzó rendelkezéseket¹³ is tartalmazzák. A Bizottság arra törekszik, hogy a munkaprogram és a „Horizont 2020” bizottsági struktúrája az e rendelkezésekben foglaltakat tükrözze.

5.4. Koordináció más szakpolitikákkal és a nemzetközi fórumokkal

5.4.1. Az EU szakpolitikái és eszközei

A kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködési tevékenységek kialakítása az EU külpolitikai törekvéseivel és eszközeivel¹⁴ szorosan összehangoltan történik majd. Részt képezi majd a kutatás és az innováció szempontjainak más, erőteljes külügyi vetülettel rendelkező uniós szakpolitikákban (például a kereskedelem-, a környezet- és az

¹³ A „Horizont 2020” keretprogramot létrehozó rendelet 13. cikke és az egyedi program 5. cikkének (6) bekezdése.

¹⁴ COM(2011) 865.

energia-, valamint a közös kül- és biztonságpolitikában) való érvényesítése, továbbá az Erasmus mindenkinek¹⁵ programmal összefüggésben javasolt nemzetközi együttműködésben rejlő lehetőségek kiaknázása is. A kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködést szolgáló többéves útterveket ezért szorosan össze kell hangolni az általános országstratégiákkal és az EU belső szakpolitikáinak külügyi vetületeivel.

Az Unió külpolitikai törekvései segítik majd a kutatási kapacitások kiépítését a csatlakozásra váró országokban, az európai szomszédságpolitika célországokban és a fejlődő országokban. A kutatás- és az innovációfinanszírozás a kiválóságra összpontosít majd, ezáltal hozzájárul ahhoz, hogy innovatív megoldások szülessenek azokra a kihívásokra, amelyekkel az adott országok szembesülnek. Ily módon hozzájárul az Unió fejlesztéspolitikai céljainak teljesítéséhez is, például a következők segítségével: a konkrét kihívások kijelölését célzó előrettekintő tevékenységek és társadalmi-gazdasági kutatások; élvonalbeli kutatás és fejlesztés a helyben alkalmazható megoldások kifejlesztésére; a már meglévő technológiák adaptálásának és átadásának támogatása. Mindezt az Európai Beruházási Bank és az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank nyújtotta források egészítik ki.

5.4.2. *Nemzetközi szervezetek és többoldalú fórumok*

A nemzetközi szervezetek és a többoldalú fórumok központi szerepet játszanak a világszintű kihívások kezelésében. A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) Tudomány- és Technológiapolitikai Bizottsága és a Nemzetközi Tudományos Fórum a világszintű kutatási és innovációs tevékenységek irányításának jobbítására összpontosít. Az Egyesült Nemzetek Szervezete és további szervezetek, például az UNESCO, az Éghajlat-változási Kormányközi Testület, az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezménye, a biológiai sokféleséggel és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal foglalkozó kormányközi platform, az Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezet, valamint az Egészségügyi Világszervezet döntő szerepet játszanak a világszintű kutatás tematikájának meghatározásában.

A Nemzetközi Energia Ügynökség, a Nukleáris Energia Ügynökség (az OECD keretében), a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség, a IV. Generációs Nemzetközi Fórum és az ITER Nemzetközi Szervezete az atomenergia területén folyó nemzetközi együttműködést támogatja. A Nemzetközi Mezőgazdasági Kutatás Tanácsadó Csoportja, a Mezőgazdasági Kutatás Globális Fóruma, a Fórum az Afrikai Mezőgazdasági Kutatásért és más hasonló világszintű és regionális intézmények a mezőgazdaság területén tevékenykednek. A G8-ak és a G20-ak égisze alatt létrehozott Carnegie-csoport a kutatásról és az innovációról folytatott magas szintű eszmecsere számára szolgál egyedülálló fórumul.

A Bizottság erősíteni kívánja szerepvállalását ezekben a nemzetközi szervezetekben, egyrészt azért, hogy az Unió nagyobb befolyást gyakorolhasson tevékenységükre – különösen azokon a területeken, amelyeken az EU kiemelt donor –, másrészt azért, hogy nagyobb beleszólást adjon nekik az Unió politikájának alakításába. Az Uniónak ennek megfelelően meg kell próbálnia gondoskodni arról, hogy részvétele arányos legyen a Szerződésekben ráruházott felelősséggel. Az európai kormányközi kezdeményezésekkel (mint például az EUREKA és a COST) és szervezetekkel (mint például az EIROForum¹⁶) folytatott partnerségek fejlesztése hozzájárul majd a jobb koordinációhoz és az európai erőforrások hatékonyabb felhasználásához.

¹⁵ COM(2011) 788.

¹⁶ <http://www.eiroforum.org>

6. KÖZÖS ELVEK ÉRVÉNYESÍTÉSE A NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉSSEN

Az EU külpolitikájának elveiből (az Európai Unióról szóló szerződés 21. cikkéből) adódóan az Unió jó helyzetben van ahhoz, hogy a nemzetközi kutatási és innovációs tevékenységek végzése kapcsán ösztönözze a közös elvek követését, és ezáltal olyan egyenlő feltételek megteremtésén munkálkodjon, amelyek mellett a kutatók és az innovátorok világszerte szívesen együttműködnek egymással. A szóban forgó elvek a következő kérdésekre terjednek majd ki: felelősségteljes kutatás és innováció, a kutatás feddhetetlensége; szakmai értékelés alkalmazása a pályázatok elbírálásában; a nők tudományban betöltött szerepének előmozdítása és a nemekkel kapcsolatos dimenziók érvényesülésének segítése a kutatásban és az innovációban; kutatói életpálya (a Kutatók Európai Chartája és a kutatók felvételi eljárásának magatartási kódexe alapján);¹⁷ a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok igazságos és méltányos kezelése; nyílt hozzáférés a közfinanszírozásból létrehozott tudományos publikációkhoz.

Előrelépést jelent a Kutatási Világtanács (Global Research Council) megalapítása: olyan, önkéntes alapon működő fórumról van szó, amely a bevált módszerek egymással való megosztására és a nemzetközi együttműködés közös elveinek meghatározására jött létre. További kezdeményezések is vannak folyamatban, uniós és világszinten egyaránt. A Carnegie-csoport erőfeszítéseket tett a nagyméretű kutatási infrastruktúrák kiépítése kapcsán alkalmazandó közös elvek megállapítása érdekében. Ami a nyílt hozzáférést illeti, a Bizottság 2007-ben egy közleményt,¹⁸ a közelmúltban pedig egy újabb közleményt és egy ajánlást¹⁹ fogadott el a témában.

Mindezen témák megvitatására emellett nemzetközi szinten is – mind kétoldalú, mind többoldalú fórumokon – széles körben sor került. A nyílt hozzáférés irányába tett globális igyekezet az UNESCO szerepvállalásában²⁰ és a közfinanszírozásból létrehozott kutatási adatokhoz való hozzáférésről szóló OECD-nyilatkozatban²¹ is megmutatkozik. A kutatás feddhetetlenségéről elfogadott Szingapúri Nyilatkozat pedig az első nemzetközi erőfeszítés, amely világszintű szakpolitikai intézkedések, iránymutatások és magatartási kódexek kidolgozását szorgalmazza a kutatás feddhetetlenségének javítása érdekében.²²

7. A TAGÁLLAMOKKAL ÉS A LEGFONTOSABB ÉRDEKELTEKKEL KIALAKÍTOTT PARTNERSÉGEK MEGERŐSÍTÉSE

Az Unió és a tagállamok nemzetközi együttműködési tevékenységeinek egymást kiegészítő jellegűeknek és következeteseknek kell lenniük. A stratégiai megközelítésnek ezért fontos eleme a Bizottság és a tagállamok közötti partnerség elmélyítése és megerősítése.

Szintén fontos lesz az intenzívebb és rendszeresebb interakció kialakítása a kutatás és az innováció területén működő legfontosabb érdekelttel. Ez megfelelőbb igazodást igényel majd az ipar, az egyetemek, a kutatószervezetek és más hasonló szereplők által folytatott nemzetközi együttműködés prioritásaihoz, valamint a közös programozási kezdeményezések,

¹⁷ C(2005) 576 végleges.

¹⁸ COM(2007) 56.

¹⁹ COM(2012) 401 és C(2012) 4890.

²⁰ http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/open_access_to_scientific_information_policy_guidelines_for_open_access_released/

²¹ <http://www.oecd.org/dataoecd/9/61/38500813.pdf>

²² <http://www.singaporestatement.org/>

az európai technológiai platformok és az európai innovációs partnerségek kiemelt célkitűzéseikhez.

A Nemzetközi Tudományos és Technológiai Együttműködés Stratégiai Fóruma előrelépést ért el a tagállamok és főként a nemzeti és a regionális finanszírozó szervezetek által folytatott nemzetközi együttműködés prioritásainak összehangolásában azáltal, hogy Indiával kísérleti kezdeményezést hozott létre, az USA-val és Kínával való együttműködés esetében pedig megkezdte a lehetséges prioritások azonosítását.

Ezen erőfeszítések megsokszorozására van szükség, mert a tagállamok nemzetközi együttműködési tevékenységeit továbbra is jórészt az adott tagállam saját szempontjai, és nem az EU és a tagállamok közösen kialakított prioritásai és stratégiai határozzák meg. Ezért:

- a tagállamok részt vesznek majd a nemzetközi együttműködés területeinek kijelölésében és a többéves útitervek kidolgozásában,
- az útitervek végrehajtása magában foglalja majd az Unió és a tagállamok közös stratégiai kutatási és innovációs menetrendjeinek elkészítését, és a tagállamok a végrehajtásukban is komoly szerepet kapnak,
- sor kerül az „Innovatív Unió” elnevezésű kiemelt kezdeményezésben megfogalmazott azon vállalás gyakorlati megvalósítására, amely szerint a harmadik országgal létrehozott egyezményekre vonatkozóan közös irányvonalakat kell kidolgozni például a következő területeken: tudományos vízum, a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok, etikai elvek a kutatásban, tudományos vizsgálati minták és eszközök importja és exportja, viszonyosság, adóügyi kérdések. E tevékenység alapját részben az európai kutatási térségre vonatkozóan a szellemi tulajdonhoz fűződő jogoknak a nemzetközi együttműködési megállapodásokban történő szabályozásáról elfogadott iránymutatás adja majd, amelyet az európai kutatási térség tudásátadással foglalkozó munkacsoportja dolgozott ki.

8. VÉGREHAJTÁS, IRÁNYÍTÁS, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS

8.1. Végrehajtás és irányítás

A stratégia végrehajtása szorosan igazodik majd a „Horizont 2020” keretprogram programozási folyamatához, és ennek része lesz a többéves útiterveknek a munkaprogramokban való következetes megjelenítése is.

Miközben az egyes társadalmi kihívásokra, valamint az alap- és az ipari technológiákra vonatkozó többéves útitervek kidolgozása és végrehajtása továbbra is a megfelelő bizottságok hatáskörébe tartozik majd, a „Horizont 2020” keretprogram horizontális programbizottságának feladata a nemzetközi együttműködés átfogó megközelítésével kapcsolatos irányítási, ellenőrzési és értékelési feladatok ellátása lesz. A Nemzetközi Tudományos és Technológiai Együttműködés Stratégiai Fóruma folytatja a tagállami és az uniós szakpolitikák összehangolását elősegítő munkáját.

A korábbiakhoz hasonlóan fontos elem lesz a nyilvánosság tájékoztatása a kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködés értékeiről. Az Európai Unió és a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége 2012-es tudományos, technológiai és innovációs évének

kedvező tapasztalataira alapozva a Bizottság tudományos év megrendezését javasolja kétévente, felváltva egy-egy országgal, illetve régióval.

8.2. Ellenőrzés és értékelés

A Bizottság kétévente számol be a stratégia megvalósításáról. A jelentés azt mutatja majd be, hogyan került sor a többéves útitervek kidolgozására és végrehajtására, és az e közleményt kísérő bizottsági szolgálati munkadokumentumban felvázolt mutatók alapján a hatásokat és az elért eredményeket is értékelni fogja. Az első jelentés 2014 elejére készül el.

9. ÖSSZEGZÉS

A kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködési új stratégiai megközelítésére a következők lesznek jellemzők:

- a „Horizont 2020” keretprogram teljes mértékben nyitott lesz a harmadik országok részvétele előtt, ezzel lehetővé teszi, hogy az európai kutatók a világ legkiválóbb elméivel működhessenek együtt,
- célzott nemzetközi együttműködési tevékenységek a hatás maximalizálásához szükséges léptékben és hatókörrel,
- többéves útitervek kidolgozása a legfontosabb partnerországokkal és -régiókkal való együttműködésre vonatkozóan,
- a Bizottság, a tagállamok és az érdekeltek közötti partnerség megerősítése,
- közös elvek érvényesítése a kutatás és az innováció területén folytatott nemzetközi együttműködésben,
- az EU szerepének fokozása a nemzetközi szervezetekben és a többoldalú fórumokon,
- a végrehajtás, az irányítás, az ellenőrzés és az értékelés megerősítése.